

Voksenrollen og barns seksualitet

Hvordan møter pedagogen barns utforskning omkring egen seksualitet?

Ann Kristin Hell
[Kandidatnummer: 2035]

Bacheloroppgave
BDBAC4900

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da var tiden her for å levere i fra seg bacheloroppgaven. Arbeidet med denne har gitt meg kunnskap og nye perspektiver på barns utfoldelse av seksualiteten. Under refleksjoner i prosessen har jeg blitt mer bevisst på egne holdninger og verdier innenfor arbeid med seksualitet i barnehagen. Noe som er en god forutsetning for å bidra til at barn blir trygge på egen kropp og seksualitet.

Underveis har jeg kjent på mange følelser jeg tidligere ikke var bevisst på. Jeg ønsker å rette en stor takk til Andreas, min samboer, som har støttet meg og gitt meg gode ord når det sårt trengtes.

Jeg ønsker også å takke mine veiledere ved Dronning Mauds Minne Høgskole, Kristine og Mariann, for god tilbakemelding og veiledning. Dere har vært til stor hjelp, ved å gi meg nye impulser og kunnskap.

Til slutt vil jeg takke min kjære medstudent Lise og «tante» Sissel for korrekturlesing og gode innspill i prosessen. Det har vært hjelpsomt, når skrivingen har stagnert i perioder.

Trondheim, mai 2020

Ann Kristin Hell

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
1.1	Valg av tema	5
1.2	Problemstilling	6
1.3	Avgrensning	7
1.4	Oppgavens struktur	7
2	Teori	8
2.1	Et historisk tilbakeblikk	8
2.2	Seksualiteten i barnehagen	10
4.2.1	Barns seksualitet	10
4.2.1	Barns seksuelle leker	10
4.2.1	Voksenrollen i møte med barns seksuelle leker	11
3	Metode	13
3.1	Valg av metode	13
3.2	Utforming av intervjuguide	13
3.3	Utvalg av informanter	14
3.4	Gjennomføring av intervjuet	15
3.5	Metodekritikk	16
3.6	Etiske retningslinjer	17
3.7	Analyse av datamateriell	18
3.8	Utfordringer	18
4	Presentasjon av funn og drøfting	19
4.1	Pedagogens forståelse av barns seksualitet	19
4.2	Pedagogens møte med barns seksuelle leker	22
4.2.1	«Våryrhet»	25
5	Avslutning	26

6	Litteraturliste	29
7	Vedlegg	30
7.1	Intervjuguide	30
7.2	Samtykkeskjema	31

1 Innledning

På en helt vanlig dag hadde to av barna på avdeling gjemt seg på et av barnehagens rom, med lukket dør. Når jeg kom inn møtte jeg to barn som dro på seg buksen i all hast, og stilte seg pent opp langs veggen. Jeg stoppet opp i døren, dette var noe jeg ikke hadde forutsett. Etter et par sekunders tenkepause spurte jeg hva de holdt på med. De så på hverandre, før de førte blikket ned i gulvet. «Ingenting» sa de nesten i kor. Jeg satte meg ned på huk foran dem, og spurte om de holdt på med noe hemmelig. De så på hverandre igjen, før de begge så på meg. Det ble helt stille. Jeg husker jeg sa med rolig stemme at det var greit å være nysgjerrige på hverandre sin tiss, men dette var noe vi undersøkte hjemme og at i barnehagen beholder vi klærne på. Jeg hadde lært at vi skulle si det dersom vi erfarte en slik hendelse. Dette var det ene barnet uenig i, for de besøkte ikke hverandre slik at de kunne se på tissene til hverandre. Jeg ble helt stum og visste ikke hva som var pedagogisk riktig å si i denne situasjonen. Det situasjonen endte i var at barna fikk gå og leke videre, uten at vi hadde konkludert med noe (Ann Kristin Hell, 2019).

1.1 Valg av tema

Praksisfortellingen over viser noe som skulle bli mitt første bevisste møte med barns seksuelle utforskning og lek i barnehagen. Den inspirerte meg til å fordype meg og forske på voksenrollens betydning i møte med barns undring omkring egen kropp og seksualitet. Det var i etterkant av denne situasjonen jeg stilte meg selv noen spørsmål og gjorde meg noen tanker. Var det jeg fortalte barna pedagogisk riktig? Håndterte jeg situasjonen godt nok? Hadde jeg gitt barna en følelse av skam? I henhold til Wiede Aasland (2020, s. 74) kan måten den voksne håndterer en slik situasjon på, sette spor senere i livet. Hadde jeg i mitt tilfelle da handlet riktig? Dette perspektivet hadde vi blitt presentert for i forelesninger ved DMMH og på kursdager, slik at igjennom refleksjon over egen pedagogisk praksis har jeg forsøkt å være bevisst på å handle på den riktige måten. Til tross for min bevissthet rundt handlingsmønsteret mitt i denne situasjonen, opplevde jeg det som utfordrende å utføre det i praksis.

Vildalen (2014, ss. 29-30) går nærmere inn på viktigheten av å skape åpenhet rundt seksualitet i barnehagen. Hun presiserer at ved å ikke snakke om seksualitet, dyrkes mytene rundt temaet. Ut fra dette skaper barna sin egen virkelighet av seksualitet, noe som kan påvirke deres identitetsutvikling og senere seksuelle liv i negativ forstand. Derfor er pedagogens forståelse for temaet sentral, da denne legger føringer for hvordan man handler i sin yrkesutøvelse. Vildalen skriver at det er viktig at pedagogen erverver seg kunnskap om

barns seksuelle utvikling for å kunne skille mellom god og negativ utvikling. Samt å kunne skille mellom normal og unormal seksualitet. Disse teoretiske perspektivene belyser hvor viktig det er å snakke med barn om seksualitet, og at det derfor er sentralt at man som personell i barnehagen erverver seg kunnskap vedrørende temaet. Barns seksualitet er sterkt knyttet opp mot barnehagens verdigrunnlag, som formidler at voksne skal ta vare på barns behov for omsorg og lek, danning og læring (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver., 2017, s. 10). Temaet for denne forskningsoppgaven berører mange av områdene som beskrives ovenfor. Deriblant omsorg, i forhold til om det er barn på avdeling som har vært utsatt for seksuelle overgrep. I den forbindelse er det viktig at personalet evner å se behovet for omsorg og har gode omsorgskvaliteter. Dette berører lek og læring i form av planlegging og iverksetting av lekende læring om kroppen. Samt danning, hvor barna skaffer seg kunnskap og erfaringer om formelle og uformelle normer i samfunnet. Her mener jeg blant annet at barna lærer hvor vi kan være naken, hvor er det greit å onanere osv. Rammeplanen for barnehagen (2017, s. 32) (heretter kalt Rammeplan) presiserer: «Personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andres grenser. Personalet skal kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn». Ut fra sitatet fra Rammeplanen og egne perspektiver ønsket jeg å forske på hvordan man som pedagog møter barn i deres utforsking av egen seksualitet.

1.2 Problemstilling

Kropp og seksualitet er temaer som er høyst aktuelle i dagens samfunn. Når barn vokser opp kan de bli eksponert for dette i sosiale medier og andre informasjonskanaler. Derfor er det viktig at vi voksne i barnehagen er godt nok rustet til å møte barna i deres utforsking og undring rundt egen seksualitet. Jeg ønsker her å igjen trekke inn Vildalen (2014, s. 29). Hun beskriver at ved å snakke om seksualiteten i barnehagen gir man barn et godt grunnlag for å utvikle sin identitet og senere seksuelle liv. Som tidligere nevnt er pedagogens kompetanse innenfor området sentral for yrkesutøvelsen. Med bakgrunn i dette har jeg kommet frem til at mitt forskningsprosjekt skal ta utgangspunkt i problemstillingen:

«Hvordan møter pedagogen barns utforsking omkring egen seksualitet?»

I begrepet «møter» i problemstillingen viser til hvordan ansatte forstår og handler i situasjoner hvor barn utforsker egen seksualitet

1.3 Avgrensning

Barns seksuelle leker er noe som uttrykkes i alle aldre, men på ulik måte. Skundberg (2020, s. 3) henviser til Davies, Glaser og Kossoff (2000) og Friedrich, Fisher, Broughton, Houston og Shafran (1998) når han beskriver utviklingen av barns seksuelle leker. Her mener han at de utvikles fra 2 årsalderen før den kulminerer i 3 – 5 årsalderen. Skarpsno (2013, s. 30) støtter seg til denne utviklingen, men begrunner det nærmere. Hun mener at årsaken til at barns seksuelle leker når toppen ved 3 – 5 årsalderen, er at de da blir mindre egosentriske og nysgjerrige på seg selv og andre. Her nevner hun spesielt mor, far og barn leker, samt doktorleker. Arbeidet med barns seksualitet blir ut i fra det teoretikerne belyser høyst aktuell i 3 – 5 års alderen, og med det som bakgrunn, har jeg begrenset forskningsområdet mitt til barn på storbarnsavdeling. Med dette mener jeg barn i 3 – 5 årsalderen.

Det er mange aspekter ved barns seksualitet som man kan gå inn i dybden i, blant annet seksuelle overgrep, barns seksuelle uttrykk og læring. Min tilnærming til denne oppgaven og forskningen på barns seksualitet spinner ut fra praksisfortellingen jeg startet med innledningsvis. Hvordan jeg følte meg i den situasjonen, og refleksjoner i etterkant omkring hvordan det vil være for meg som barnehagelærer i lignende situasjoner, la grunnlaget for valg av tema. Som avgrensning på oppgaven har jeg derfor valgt å fokusere på dette med voksenrollen og hvordan møte barns undring til nettopp deres egen kropp og seksualitet. Samtidig ønsker jeg å ha et positivt syn på kropp og seksualitet, og se det i sammenheng med utviklingen. Gjennom min yrkespraksis har jeg erfart at mange voksne i barnehagen opplever det som negativ atferd når barn utforsker kroppen gjennom lek. Dette har jeg vært uenig i, og derfor ønsker jeg å rette lyset mot den positive utviklingen av barns forståelse og utforsking av egen seksualitet.

1.4 Oppgavens struktur

Hittil har du nå fått et innblikk i temaet og problemstillingen for min bacheloroppgave. Videre vil jeg strukturere oppgaven på samme måte, med overskrifter og underoverskrifter i kronologisk rekkefølge, for å presentere mine funn på en oversiktlig måte. Her vil du kunne lese om blant annet teori som er relevant for oppgaven, samt hvilken metode som er brukt for å innhente datamateriale. Til slutt vil jeg presentere mine funn og svare på problemstillingen i lys av teori i kapittel 4 Presentasjon av funn og drøfting. Vedlagt ligger intervjuguiden som ble brukt i innhenting av materiale og samtykkeskjema.

2 Teori

Det er mange faktorer som spiller inn når seksualitet er tema. Barn er nysgjerrige på tissen sin, men vi voksne kvier oss og unngår å snakke om temaet. I dette kapitlet vil jeg se på historien til seksualiteten, samt trekke frem teoretiske perspektiver på barns seksualitet. For at personalet i barnehagen skal kunne møte barns seksuelle leker er det viktig med kunnskap om den. Derfor velger jeg å trekke frem teoretiske perspektiver på barns seksuelle leker, og videre hvordan den voksne kan imøtekomme denne leken på best mulig måte.

I mitt søk etter relevant teori har jeg hentet inspirasjon fra andre forskningsoppgaver. Samtidig har jeg deltatt på ulike forelesninger og kurs vedrørende temaet. På denne måten har jeg fått et innblikk i hvilke bøker og artikler som er relevante. Her har jeg tatt utgangspunkt i teori av nyere dato, samt noen eldre. Aktivt vil jeg trekke frem Vildalen (2014), som baserer seg på Langfeldt (2000) sin forskning. Videre vil jeg rette lyset mot Wiede Aasland (2020), Friis (2019) og Skundberg (2020), som berører teori av nyere dato.

2.1 Et historisk tilbakeblikk

Den internasjonale historien om seksualiteten går tilbake til 3 – 4000 år f. Kr. og stammer fra de egyptiske og sumeriske kulturene. Her hadde de et fritt forhold til sex, hvor de dyrket menns evne til å utføre samleie ved å fremheve viktigheten av å onanere sammen med andre og alene. Denne kulturen levde helt frem til 300 – 400 år e. Kr. da Aurelius Augustinus analyserte seksualiteten, og implementerte at samleie og seksuelle handlinger skulle føre til reproduksjon. Det kritiske synet på seksualiteten økte frem til 1300-tallet, hvor all seksuell aktivitet som ikke var knyttet til reproduksjon ble sett på som synd. Dette utviklet seg til slutten av 1400-tallet, da nakenheten ble mer tabubelagt. Hvor man ikke skulle vise frem sine kjønnsorgan, heller ikke berøring var tillat (Skarpsno, 2013, ss. 15-16).

Seksualitet var et fremmedord i Europa frem til 1700-tallet. Rundt denne tiden var arbeid satt på agendaen, med effektivitet, kontroll og orden som hovedbegreper. Seksuelle handlinger ble sett på som et hinder for dette. Dermed ble begrepet seksualitet skapt, for å motarbeide usadelighet. Fortsatt rundt denne tiden var seksuelle handlinger som ikke førte til reproduksjon, samt barns seksualitet undervurdert (Vildalen, 2014, s. 19). Onani var et fremmed ord frem til tidlig 1700-tallet, før Balthasar Bekker ga ut en bok som baserte seg på Det gamle testamentet (Aasland, 2020, s. 59). I Norge og resten av verden ble onani forbundet med en handling som førte til psykotiske lidelser (Vildalen, 2014, s. 20). Her til lands var Direktør Sandberg sentral i onaniens omdømme. Han skrev en rapport i 1856, hvor han

beskrev onaniens konsekvenser (Skarpsno, 2013, s. 19). Franske Jean-Jacques Rousseau støttet seg til denne tankegangen. Ut fra sine pedagogiske syn på det uskyldige barnet, mente han at det var viktig at barna ble oppdratt riktig og ble beskyttet fra samfunnets uheldige påvirkning utenfra. Flere støttet seg til dette, blant annet John Harvey Kellogg (1852 – 1943), Sylvester Graham (1794 – 1851) og Sebastian Kneipp (1821 – 1897). Disse bidro til å utvikle føde som skulle minske lysten til å onanere. Hvor av kjente produkter som Kellogg Corn Flakes, kneippbrød og Graham-brødet ble oppfunnet for å bidra i arbeidet med å stoppe onanien (Skarpsno, 2013, s. 17).

Synet på seksualiteten og onanering som fenomen ble betydelig forandret tidlig på 1900-tallet. Personer med datidens profesjonsyrker innenfor medisin ytret ønske om en friere holdning og naturligjøgning av seksualiteten og onanien. Denne holdningen bredte seg raskt og flere fagmiljøer og komitéer ble grunnlagt for å forske nærmere på seksualitet og onani. I tiden etter første verdenskrig ble disse miljøene sett på som en trussel for den nye makten. Deretter ble alle fagmiljøer og komitéer stengt, samt deres funn og litteratur ble brent. Sentrale personer i miljøene måtte flykte, eller ble arrestert. Dette gjorde at den kunnskap man hadde om seksualiteten før første verdenskrig ble borte. I etterkrigstiden søkte Norge til USA og deres konservative holdning til seksualiteten. Deres holdning ble satt på prøve av vulgære kunstnere. De konservative landene etterspurte dermed bruken av sensur (Vildalen, 2014, ss. 21-20).

Synet på barns seksualitet ble først aktuelt da Sigmund Freud (1865 – 1939) skrev flere avhandlinger som satte lys på temaet. Her hevdet han at barns seksualitet arter seg på ulike måter. På denne tiden var det kritiske synet på seksualitet i høyeste grad aktuelt, ut fra dette mente Freud at skamfølelsen satte en stopper før den sykelige onanien trådte frem (Skarpsno, 2013, s. 17). Tidlig i hans forskning vektla han at barns seksualitet kom til uttrykk fra usunne miljø og påvirkning utenfra. Hans tolkning av barns seksuelle uttrykk var handlinger som å suge på tommelen, samt å gå på do. Freud delte barns seksualitet inn i de tre fasene: spedbarnsalderen, fire-årsalderen og puberteten. Fasen beskrevet som fire-årsalderen er den mest følsomme fasen, hvor handlinger og møter setter spor i barns underbevissthet og legger føringer for ens seksuelle utvikling (Skundberg, 2020, s. 6). En annen sentral teoretiker innen barneseksualitetens historie er Albert Moll. Mellom 1800 – 1900 tallet arbeidet han med det naturlige aspektet med onanering (Vildalen, 2014, s. 23). Han gjorde vitenskapelig arbeid som han la til grunnlag for å hevde at seksualiteten til barn er medfødt og naturlig. Freud baserte

sine teorier på Moll sine perspektiver. Dette påvirket Freud sine teorier i den grad at han forandret sitt syn på barns seksualitet (Skundberg, 2020, s. 5).

2.2 Seksualiteten i barnehagen

4.2.1 Barns seksualitet

Grünfeld og Almås (2019) definerer begrepet seksualitet slik: «seksualitet er et begrep som omfatter kjønnslivet, forplantning, tiltrekning, lyst, fantasier, moral og kulturelle normer». Ut i fra dette kan man si at seksualitet er et begrep som omfatter mange områder. Seksualiteten knyttes til kjærlighet. Vildalen henviser til Lundberg (2006) som beskriver tre former for kjærlighet relatert til barns seksualitet; kjærlighet fra omsorgsperson, romantisk kjærlighet og kjærlighet for venner. Han hevder at disse formene er avgjørende for at mennesket skal overleve som art (2014, s. 32). Aigner og Centerwall (1984) sin forskning støtter seg til Lundbergs kjærlighetsperspektiv. De mener at seksualdriften er medfødt, og etter hvert som barnet vokser øker deres deltagelse i å vise kjærlighet, følelser og sensuelle handlinger tilbake (Skarpsno, 2013, s. 29).

Wiede Aasland (2020, s. 34) knytter barns seksualitet opp til utvikling av kjønnsidentitet. Hun hevder at barn ved 5 – 6 årsalderen begynner å føle på seksuell tiltrekning og utvikler sin kjønnsidentitet. Barns seksualitet kan ikke sammenlignes med voksnes seksualitet, da barns seksualitet er preget av nysgjerrighet og utforskning. Denne delen av utviklingen er sentral og naturlig. Ved å utforske seg selv og andre erverver barna seg kunnskap om omgivelsene og seg selv (Skarpsno, 2013, s. 31).

4.2.1 Barns seksuelle leker

Barn som får erfaringer med seksuelle leker opparbeider seg en forståelse for at alle kropp er forskjellige. Dette gir barna en redusert psykisk avstand til kroppslig nærhet og nakenhet, noe som kan påvirke deres senere seksuelle liv i positiv forstand (Vildalen, 2014, ss. 47-48). Hvis man ser på barns seksuelle leker gjennom et leketeoretisk perspektiv, er det lett å forstå at dette er en viktig arena for barns dannelsingsprosess. Ved å samhandle med flere, lærer barn seg sosiale ferdigheter som omfatter grensesetting, åpenhet, respekt og empati (Skarpsno, 2013, ss. 42-43). Kunnskap om seksualitet er en forutsetning for at barn skal kunne utvikle mestringskompetanse på sine seksuelle følelser. Mestringskompetanse er at barn aksepterer, forstår å håndtere sin seksualitet (Friis, 2019, s. 39).

Barn ved storbarnsavdeling (3 – 5 år) viser sin seksualitet på et mangfoldig vis. Dette er avhengig av hvert enkelt barn. Enkelte er mer aktiv i sin seksuelle uttrykkelse, mens noen er mer forsiktig (Skarpsno, 2013, s. 31). I denne alderen utforsker barn forskjellige rolleleker

med ulike karakterer, slike typer leker baserer seg på blant annet doktor-, pule- og mor, far og barn leker (Vildalen, 2014, s. 47). Gjennom erfaringer med å utforske ulike kjønnsroller, modner bevisstheten rundt barnas egen identitet og kjønnsidentitet (Skarpsno, 2013, s. 43). Ved at barna får sett på hverandre sine kropper, føler de på spenning og glede. Dette gjenspeiler seg mest sannsynlig i lekekameraten. Når barna føler det samme, blir følelsen og situasjonen normalisert. Under lek kan barn finne på mye merkelig, som for eksempel å smake på tissen til noen eller lukte hverandre i rumpa. Dette er aldersadekvate handlinger som er drevet av nysgjerrigheten, og er derfor normal. Under lek skilles det mellom ulike adferdstyper; *seksuell adferd* og *seksualisert adferd*. Den seksuelle adferden er drevet av barnets behov og følelser, dermed kan man si at den er indremotivert og drevet av barns nysgjerrighet. Mens den seksualiserte adferden er preget av voksenseksualiteten, og leken er mer aggressiv og tvangsmessig (Friis, 2019, ss. 40-41). Utover dette er det aldersadekvat at barn utfolder sin nysgjerrighet i form av å slikke og berøre kjønnsorganer, i tillegg til å onanere. Vildalen (2014, ss. 47-48) henviser til studie av Falk og Ranta (1995) som ble gjennomført i Sverige hvorav utvalget var 242 sosionomstudenter. Studien tok for seg informantenes seksuelle adferd opptil 10-årsalderen. Denne studien viste at 61,5% av utvalget hadde lekt seksuelt undersøkende leker, 42% hadde utforsket onani og 16% hadde brukt munn eller hånd til å stimulere andres kjønnsorganer. Barn synes seksualiteten er spennende, og implementerer gjerne den i sin lek. Under slik lek hender det at barn viser hverandre hvordan de blant annet kan berøre tissen og pule. Det er blitt mer vanlig nå at barn suger eller slikker på hverandres tiss. Dette oppfatter ikke barna som seksuelt. Når barn sier at de puler, så gjør de det ikke på ordentlig. Ofte utfører de dette ved å ligge nære og gni seg mot hverandre (Aasland, 2020, s. 51). Barn av samme kjønn kan leke at de puler. Da skjer det ofte et rollebytte, hvor den ene spiller ut det motsatte kjønnnet. Engelske forskere har sett slik adferd på aper, hvor den ene apen tydelig har feminine seksuelle trekk og den andre maskuline. Underveis i den seksuelle leken kunne de bytte på rollene. Ved at man ser slike handlingsmønstre hos apene, kan det tyde på at de seksuelle lekene stammer i fra biologien. Derfor er det viktig for barnets utvikling for å få en funksjonsdyktig seksualitet i voksenlivet (Langfeldt, 2000, s. 36).

4.2.1 Voksenrollen i møte med barns seksuelle leker

Voksne som jobber i barnehagen bør kjenne til barns rettigheter. FN's barnekonvensjon punkt 16 sier: «Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt

omdømme» (Skarpsno, 2013, s. 64). Barn behøver privatliv i sin utfoldelse av seksuelle leker. Dersom en voksen observerer denne type lek over lengre tid, kan situasjonen tolkes negativt for barnet. Dette blir da som et indirekte forbud (Langfeldt, 2000, s. 35). Til tross for dette bør voksne sjekke om alle barn deltar med samtykke og at leken er god. Dersom barn som ikke får lov av sine foreldre¹, eller ikke har gitt samtykke selv, bør man som voksen ta ut de aktuelle barna. Den beste måten å gjøre det på er ved å opptre på samme måte som man gjør i avbrytelse av andre leker. Slike handlinger for avbrytelse av lek ligger ikke naturlig for alle voksne, mange kan kvie seg og har en frykt for å ilegge barna skamfølelse eller dårlig samvittighet (Aasland, 2020, s. 75).

Personalet i barnehagen kan reagere ulikt i møte med barns utforsking av egen og andres seksualitet. Enkelte møter kan bli preget av sinne og si at slike handlinger er forbudt. Mange voksne ønsker ikke å ha slike typer leker i barnehagen (Aasland, 2020, s. 73). I de fleste barnehager er ikke barns seksualitet satt på agendaen, noe som fører til usikkerhet i personalgruppa. Med dette som grunnpilar møter voksne barn på ulike måter, ut fra egne normer og holdninger (Friis, 2019, s. 37). Noen voksne kan ha en barndom med seksuelle overgrep. Dersom de møter barn som utforsker seksualiteten kan gamle minner trenge frem. Dette kan gjøre til at den voksne reagerer og handler i affekt med sinne. Selv om man ikke har opplevd seksuelle overgrep i barndommen, kan det fortsatt være utfordrende å snakke med barn om seksualitet. En god forutsetning når man snakker med barn om kjønnsorganer, seksualitet, onani, forplantning og orgasmer er at den voksne har et godt forhold til sin egen kropp, samt er avslappet i situasjonen. På denne måten legger man trygge rammer rundt samtalen eller leken, slik at den blir møtt med respekt og verdighet. Noe som igjen bidrar til trygg sosialisering. Når barn oppfatter voksne som selvsikker og positiv til seksualitet, kropp og følelser, er det større sannsynlighet for at barnet vil åpne seg om temaet til vedkommende. Holdninger den voksne viser i slike situasjoner kan gi ulike utslag hos barna. Noen vil bli usikre, flau og skamfulle, mens andre vil bli kunnskapsrike, stolt og glad (Aasland, 2020, ss. 74-77). Mange voksne i barnehagen opplever det som utfordrende å bruke de reelle begrepene for kjønnsorganene i samtale med barn, men for å dele kunnskap er det viktig at disse blir brukt (Friis, 2019, s. 39).

¹ Temaet kan være relevant i foreldremøte. På denne måten vil pedagogen få en oppfatning av foreldrenes holdninger til barns seksuelle utforsking. Samtidig vil dette gi lav terskel for foreldre til å si fra dersom deres barn ikke får delta på seksuelle leker.

3 Metode

I dette kapittelet vil jeg belyse min prosess av innhenting av materiell fra start til slutt. Gjennom teoretiske perspektiver, vil jeg begrunne og reflektere over mine valg. Jeg vil begrunne valg av forskningsmetode for å belyse problemstillingen. Videre vil jeg forklare hvordan jeg har anvendt metoden, samt analyse av innhentet materiell. Avslutningsvis vil jeg kommentere metodekritikk, etiske hensyn og hvilke utfordringer jeg har møtt på veien.

Dalland (2017, s. 50) henviser til sitat av Vilhelm Aubert når han definerer metodebegrepet: «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet hører med i arsenalet av metoder». Ut fra dette kan man si at metode er en måte å innhente informasjon, i denne sammenhengen for å drøfte i lys av teori og erverve seg kunnskap.

3.1 Valg av metode

I denne studien og i arbeidet med problemstillingen har jeg valgt å gjøre intervju med pedagogiske ledere. Denne type innhenting av datamateriale kalles kvalitativ metode. Kvale og Brinkmann (2019, s. 42) beskriver et kvalitativt intervju hvor intervjueren stiller spørsmål som kaster lys på informantens dagligliv og dens syn på temaet. Det minner om en helt vanlig samtale, men den er preget av intervju som metode. Dalland (2017, ss. 52-53) utdyper begrepet kvalitativ metode. Han presiserer at denne metoden brukes for å forske på handlingsmønsteret til ulike institusjoner ved hjelp av intervju som går i dybden av det valgte temaet. Ut fra disse definisjonene kan man konkludere med at denne metoden passer godt for å finne svar på denne forskningsoppgavens problemstilling. I og med at den retter fokus mot og gir rom for reflekterende spørsmål vedrørende barnehagens hverdagsliv, og personalgruppas holdninger til barns undring og forståelse av egen seksualitet. Samtidig møter jeg pedagoger som arbeider i barnehagefeltet og er i daglig samspill med barn. Ved å stille åpne spørsmål om handlingsmønster, forståelse og refleksjoner rundt temaet, får man innsikt i hvordan barnehagen som institusjon og pedagogisk leder jobber med voksenrollen og barns seksualitet.

3.2 Utforming av intervjuguide

I og med at temaet for denne forskningsoppgaven oppstod av min egen faglige usikkerhet, ble utformingen av intervjuguiden basert på mine ekteføyte spørsmål. Jeg startet å utvikle intervjuguiden ved å skrive spørsmål som var basert på egen praksis. Her henviser jeg spesielt til praksisfortellingen som forskningsoppgaven åpnet med. Denne ble brukt som en case for

åpning av intervjuet. I den forbindelse brukte jeg oppfølgingsspørsmål, slik at jeg fikk innsikt i tankegangen og handlingsmønsteret til informanten. Dalland (2017, s. 78) påpeker at man bør starte med de enkleste spørsmålene, som er lette å svare på. For så å avslutte med de mer krevende spørsmålene. På denne måten får man bygget tillit og informanten har blitt vant til situasjonen. Ved å starte intervjuet med en praksisfortelling, viser jeg informanten hvilket aspekt av barns seksualitet som er fokusområdet for intervjuet. Samtidig gir jeg av meg selv og min praksiserfaring, og videre ut fra dette bygger jeg opp tilliten og ufarliggjør temaet for det videre intervjuet.

Ved utformingen av intervjuguiden noterte jeg hovedspørsmål med etterfølgende oppfølgingsspørsmål. Hovedspørsmålene baserte seg på pedagogisk praksis og holdninger vedrørende temaet barns seksualitet. Hensikten min med oppfølgingsspørsmål var å gi informanten muligheten til å drøfte sin pedagogiske praksis, erfaringer og holdninger. Her ønsker jeg å støtte meg til Thagaard (2013, ss. 101-102) sin definisjon av begrepet oppfølgingsspørsmål. Hun beskriver det ved at man stiller spørsmål som går mer i dybden på temaet. Disse typer spørsmål gir informanten rom for å reflektere og utdype sine tidligere svar nærmere. Hun beskriver fire typer oppfølgingsspørsmål som oppfordrer informanten til å forklare seg nærmere. Den første typen hun trekker frem formuleres ikke som et spørsmål, men etterspør om informanten kan fortelle eller kan si noe mer om det som har vært snakket om tidligere. Den andre typen baserer seg på følelsene og reaksjonene til informanten. Her stiller man spørsmål angående personlig opplevde situasjoner, samt følelser og reaksjoner knyttet til dette. Videre beskriver Thagaard den tredje type oppfølgingsspørsmål hvor intervjueren tolker svaret til informanten, for å oppfordre til utdyping av svar eller kommentarer. Den siste typen oppfølgingsspørsmål Thagaard nevner er å oppfordre til å fortelle om en bestemt hendelse som er relevant. Bevisstheten rundt dette var sentral for meg i utformingen av intervjuguiden og i selve intervjusituasjonen. Selv om jeg utarbeidet oppfølgingsspørsmål som baserte seg kun på hovedspørsmålene i guiden, la jeg inn rom for denne type spørsmål som spant ut fra svarene til informanten. Ved å benytte meg av de ulike typene oppfølgingsspørsmål Thagaard (2013) beskriver gjorde at intervjuguiden ble nyansert, og kastet lys på informantens pedagogiske praksis samt holdninger og refleksjoner.

Dersom videre lesning er ønskelig, se kapittel 7.1 hvor intervjuguiden ligger vedlagt.

3.3 Utvalg av informanter

I mitt valg av informanter fokuserte jeg på det pedagogiske grunnsynet til barnehagene.

Gunnestad (2014, s. 31) definerer pedagogisk grunnsyn som de holdninger og verdier

barnehagen vektlegger i sitt pedagogiske arbeid. Det var sentralt for meg å finne en barnehage som hadde barns kroppslige og seksuelle utvikling på agendaen. Hvor tanken bak var å kunne innhente informasjon fra barnehager med høy kompetanse på temaet, samt erfaringer fra praksisfeltet. Noe som innebærer et strategisk utvalg. Selv om dette var utgangspunktet mitt, så ble slutt resultatet noe annet. Hvilket jeg utdyper nærmere i kapittel 3.8. Ut ifra de utfordringene jeg møtte på ble mine informanter et tilfeldig utvalg. Dalland (2017, s. 74) beskriver dette som at man velger vilkårlige informanter.

Jeg valgte bevisst å kontakte barnehager jeg personlig ikke hadde noen tilknytning til, med tanke på konfidensialitet. I denne prosessen tok jeg telefonisk kontakt med styrer ved barnehagen, som videre tok kontakt med en aktuell pedagogisk leder. Med støtte i Dalland (2017, s. 75), syns jeg dette var en god måte å oppsøke informanter. Ved å henvende seg til informantene på denne måten, gjør at de eventuelle informantene kan føle mindre press og står friere til å si nei. Noe jeg kommer nærmere inn på i kapittel 3.6.

I henhold til Rammeplan for barnehagen (2017, s. 31) skal barnehagepersonalet medvirke til at barna blir kjent med, trygge på og sette grenser for kroppen sin. Videre skal personalet bidra til at barna får et positivt syn på egen kropp. Rammeplanen henviser til barnehagepersonalet i presiseringen av arbeidsoppgavene. Til tross for det valgte jeg å gjøre intervju med pedagogiske ledere på storbarnsavdeling. Valget ble tatt av hensyn til forskningsoppgavens reliabilitet, da det er den pedagogiske lederen som har ansvaret for aktiviteter og andre føringer på avdelingen. Disse punktene, sammen med pedagogens kompetanse, legger føringer for hvordan arbeidet med barns kropp og seksualitet skal gjøres.

Til slutt utgjorde mitt utvalg av informanter en mannlig og to kvinnelige pedagogiske ledere ved storbarnsavdeling (3 – 5 år). For å sikre konfidensialiteten har jeg valgt å tilegne informantene mine fiktive navn. I kapittel 4 Presentasjon av funn og drøfting omtaler jeg den mannlige informanten som Elias, samt de to kvinnelige for Hilde og Sara.

3.4 Gjennomføring av intervjuet

I etterkant av kontakten jeg hadde med styrer, ble jeg ringt opp av pedagogiske ledere som ønsket å delta i studien. Her ble det inngått avtale om tidspunkt for intervju, som for øvrig ble holdt i den aktuelle barnehagen. I forkant av intervjuet sende jeg ut e-post med

samtykkeskjema, som beskrev formålet med intervjuet nærmere. Dette er noe jeg kommer tilbake til i kapittel 3.6.

Ved første møte med informantene var det viktig for meg å gi et godt inntrykk og bygge en relasjon basert på tillit. Her ønsker jeg å støtte meg til Thagaard (2013, ss. 88-89), som påpeker at inntrykket man gir informanten, kan ha innflytelse på hvilke svar informanten velger å gi ved intervjuet. Jeg opptrådte nysgjerrig på barnehagen og før intervjuet stilte jeg andre generelle spørsmål om barnehagen. Noe jeg opplevde som positivt både for informanten og meg som intervjuer i relasjonsbyggingen. I forkant av hvert intervju kjente jeg på nervøsiteten, noe jeg ytret til informanten. Dalland (2017, s. 82) påpeker at hvis man er nervøs, påvirker det samholdet positivt for intervjuet.

Når intervjuet skulle finne sted hadde pedagogisk leder på forhånd satt klart et rom. Ut i fra rommene ble det naturlig å sette seg mot hverandre med øyekontakt, på hver sin side av bordet. Dalland (2017, s. 82) påpeker at selv om man ikke har noen tilknytning til barnehagen, er det viktig å poengtere eventuelle behov man skulle ha i forkant av intervjuet. Dette var noe jeg ikke uttrykte, da behovet for strukturelle forandringer ikke var tilstede. Dermed var forutsetningene og rammene for intervjuet satt. Innledningsvis i intervjuet presenterte jeg samtykkeskjema som jeg hadde sendt på e-post i forkant. Jeg beskrev kort muntlig formålet og temaet intervjuet skulle innebære før jeg presenterte casen som inngang. Under intervjuet noterte jeg svarene, samtidig som informanten gjorde rede for sitt svar.

Jeg opplevde intervjuet som en god samtale, med en god balanse mellom spørsmål og svar. Selve intervjuet varte i ca. en time. På denne tiden fikk informanten utdype sine refleksjoner og pedagogiske praksis basert på spørsmålene. Jeg erfarte at noen av oppfølgingsspørsmålene ble overfladiske, da informanten allerede hadde utdypet seg om temaet i hovedspørsmålene. Til tross for dette stilte jeg oppfølgingsspørsmål som tok utgangspunkt i de allerede gitte svarene. I etterkant sitter jeg igjen med en positiv opplevelse av intervju som metode. Jeg brukte intervjuguiden aktivt under gjennomføringen av intervjuet, samtidig som jeg stilte spørsmål som var relevant for samtalen der og da. Noe som ga meg svar på det jeg ønsket.

3.5 Metodekritikk

I henhold til Bergsland og Jæger (2016, s. 80) omhandler metodekritikk ens egen evne til å være kritisk til egen fremtreden og påvirkning i innhenting av materiale. Som tidligere nevnt noterte jeg på datamaskin, samtidig som informanten svarte. Dette var noe jeg opplevde som stressende for situasjonen. Ved å benytte meg av denne metoden, er det lett for meg å gå glipp

av sentrale temaer som informanten har vært innom slik at det svekker reliabiliteten for forskningsoppgaven. Hvilket som betyr i hvilken grad innhentingprosessen er pålitelig (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80).

Samtidig var det utfordrende da jeg i etterkant skulle analysere materialet, da jeg kun noterte stikkord og ufullstendige setninger under intervjuet. Ut fra notatene ble det utfordrende å skille mellom hva som ble sagt og hva som er min tolkning av situasjonen. Dette på grunn av muligheten for at informanten delte erfaringer og kunnskap som virket ukjent for meg, og at mine notater derfor kan basere seg på min virkelighetsoppfatning. Thagaard (2013, s. 193) presiserer at forskerens faglige utgangspunkt under tolkning og analyse av innsamlet materiell kan påvirke resultatet av analysen. Til tross for dette har jeg reflektert i etterkant over min objektivitet i hvert av intervjuene, hvor jeg ikke bevisst har lagt føringer for informanten sine svar.

3.6 Etiske retningslinjer

Kvale og Brinkmann (2019, ss. 104-108) trekker frem fire områder som er sentral i de etiske retningslinjene, hvorav informert samtykke. Her presenteres informanten for temaet og formålet med forskningsoppgaven. Det andre området de fremhever er konfidensialitet, som beskriver hva innsamlet materiell brukes til og hva som skjer med det etter oppgavens slutt. Konsekvenser er et område de trekker frem, herunder eventuelle ødeleggelser intervjuet kan gjøre på og risikoen for informanten å delta. Det siste området de trekker frem er forskerens rolle, hvor dens holdninger påvirker kvaliteten og validiteten på funnene som er gjort. I og med at temaet for denne forskningsoppgaven kan oppleves som sårt og sensitivt for noen, har jeg hatt mye fokus på konsekvensene og min rolle i intervjusammenheng. Fra jeg kontaktet barnehagen har jeg vært åpen om temaet for forskningsoppgaven, slik at styreren og den pedagogiske lederen selv kan vurdere om dette kunne være noe for dem. Jeg informerte muntlig og skriftlig, gjennom samtykkeskjema, at informanten kunne trekke seg hvis det føltes ubehagelig.

Som tidligere nevnt sendte jeg ut samtykkeskjema på e-post til informanten i forkant av intervjuet. På denne måten fikk informanten innsikt i formålet og temaet for intervjuet. Her presiserte jeg hvordan jeg planla å oppbevare og anvende datamaterialet, med utgangspunkt i personvern og etiske retningslinjer. Samtykkeskjemaet ble lest og signert av informanten i forkant av intervjuet. Denne forskningsoppgaven er ikke meldt inn til NSD, på bakgrunn av at jeg ikke behandler personopplysninger og heller ikke benytter meg av båndopptaker.

Gjennomgående i min forskningsoppgave har jeg anonymisert materialet, slik at det ikke kan spores tilbake til barnehagen.

3.7 Analyse av datamateriell

Som utgangspunkt for analyse av datamateriell har jeg sett meg ut *tematisk bearbeidelse* som Dalland beskriver. Slik definerer Dalland (2017, s. 92) tematisk bearbeidelse:

«Rent praktisk lager vi en liste over de temaene vi ønsker å belyse for å kunne svare på problemstillingen. Når vi har flere intervjuer, henter vi for hvert tema svar fra de enkelte intervjuene. ... En tematisk bearbeidning av flere intervju, krever at vi har fulgt intervjuguiden og tatt opp de samme temaene med alle intervjupersonene».

Ut fra Dallands definisjon, har jeg personalisert denne typen analyse av materiell. Jeg har opprettet et dokument med alle funnene som ble gjort ved intervju. Svarene har ulik farge, slik at det er kun jeg om har oversikt over hvem som har svart hva. Ved å benytte meg av denne metoden for analyse gir det meg en oversikt, som videre gjør at det blir lettere å se om flere informanter har svart det samme.

Jeg har valgt denne analysemetoden da den har en struktur som appellerer til meg som analytiker. Samtidig får jeg svarene til hver enkelt informant under hverandre, slik at jeg enkelt kan se om flere har svart det samme. Dersom det samme svaret kommer fra flere informanter, mener Dalland (2017, s. 92) at det styrker svarets troverdighet. Derav syns jeg det er en oversiktlig og strukturert måte å analysere innhentet datamateriell.

I løpet av min analysering har jeg funnet en rekke punkter som er interessante å trekke frem i lys av teori. Flere av mine informanter hadde erfaringer med barns seksuelle leker på avdelingen sin, noe de delte med meg i intervjuet. Temaer som jeg har funnet interessante i arbeid med analysen er barns seksualitet og voksenrollen i møte med barns utforskning. Dette ønsker jeg å ta med meg videre til kapittel 4 Presentasjon av funn og drøfting.

3.8 utfordringer

Denne prosessen har bydd på ulike utfordringer, spesielt i starten av innhenting av materiell. Jeg refererer til kapittel 3.3 hvor jeg beskrev mitt ønske om å utføre intervju i barnehager med høy kompetanse på temaet, men basert på utfordringene jeg støtte på ble mitt utvalg tilfeldig. Da flere av barnehagene jeg kontaktet meldte avslag. Noe som gjorde at jeg måtte utvide mitt søk etter barnehager. Dermed kontaktet jeg barnehager med ulike pedagogiske grunnsyn, men jeg erfarte at de var rike på kompetanse og erfaringer vedrørende barns seksualitet.

Når alle skoler og barnehager stengte den 12. Mars 2020 på grunn av COVID-19, hadde jeg gjennomført to av tre intervju. Det medførte at jeg måtte tenke utenfor boksen å gjøre det siste intervjuet gjennom e-post. Her ble det et klart skille mellom intervjuformene i forhold til de jeg hadde gjort tidligere, hvor jeg hadde hatt muntlig dialog med informantene.

Gjennomføringen krevde at jeg som intervjuer var tilgjengelig for å veilede informanten i hvordan samtykke skulle gis, samt kryptere dokumentet for å bevare anonymiteten. Selve intervjuet ble gjort ved at jeg sendte intervjuguiden til informanten, slik at hen kunne fylle inn sine svar og returnere til meg. I etterkant har jeg reflektert over denne metoden og hvilke konsekvenser det gir for svarene, med tanke på at informanten får gjort seg noen tanker og drøfte temaene for seg selv i forkant. Til tross for dette opplevde jeg liten forskjell i materialet. Den merkbare forskjellen, viste seg i informanten som ble intervjuet over mail. Her fikk informanten tid til å formulere seg, slik at svarene var utfyllende.

4 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil jeg trekke frem empiri i lys av relevant teori. Dalland (2012, s. 115) beskriver empiri som kunnskap basert på erfaringer. Intervjueren stiller spørsmål i fra sin virkelighet, mens informanten svarer med utgangspunkt i sine erfaringer og kunnskaper. Informantene er ikke direkte sitert, men viser forståelsen jeg opplevde de hadde. Jeg har valgt å dele opp mine funn i to kapitler, pedagogens forståelse av barns seksualitet og møte med barns seksuelle leker. På bakgrunn av gjennomgått teori, vil jeg belyse funnene for å svare på forskningsoppgavens problemstilling:

«Hvordan møter pedagogen barns utforskning omkring egen seksualitet?»

4.1 Pedagogens forståelse av barns seksualitet

For å få en forståelse av informantenes kunnskap og innsikt i temaet, stilte jeg spørsmål vedrørende deres forståelse av barns seksuelle uttrykk. Hilde presiserte at hun forbinder barns seksualitet med deres oppdagelse av kjønn og kjønnsidentitet. Ut fra hennes tidligere erfaringer hadde gutter på avdelingen kledd seg i rosa og brukt strømpebukse på hodet for å skaffe seg en erfaring med langt hår. Wiede Aasland (2020, s. 43) knytter barns seksualitet opp til deres utvikling av kjønnsidentitet. Ved at barna på avdelingen får muligheten til å bruke strømpebukse som langt hår, erverver barna seg kunnskap om sin seksualitet. Dermed legges grunnlaget for deres identitetsutvikling, og senere seksualitet. I henhold til Skarpsno (2013, s. 43) øker barnas bevissthet rundt egen identitet og kjønnsidentitet ved utforskning av ulike kjønnsroller gjennom lek. Ved å gi barn tillatelse til å utfolde seg gjennom lek, gir man

de erfaringer som kan være avgjørende for deres voksens seksualitet. Samtidig får de muligheten til å kunne finne svar på spørsmål som, hvem er jeg?

Elias mente at barns seksualitet var drevet av barns naturlige nysgjerrighet. Dette bekrefter Albert Moll som hevdet at barns seksualitet er medfødt og naturlig (Skundberg, 2020, s. 5). Elias sine erfaringer viser at voksne kan dra konklusjoner fra egne erfaringer med seksualitet, i møte med barns utforskning. Her refererte han spesielt til sex. Skarpsno (2013, s. 31) hevder at voksens seksualitet og barns seksualitet ikke kan sammenlignes, da barns seksualitet er preget av nysgjerrighet og utforskning. I og med at voksne kan ha andre opplevelser og erfaringer med seksualitet, vil det trolig påvirke hvordan voksne oppfatter barns seksuelle leker. Elias hevdet at barna var mer nysgjerrig på kroppens funksjoner. Dette eksemplet underbygger Skundberg (2020) og Skarpsno (2013) sitt perspektiv på barns seksuelle driv. Når barn stiller spørsmål de ønsker svar på, viser det at de undrer seg og er nysgjerrige på kroppen og seksualiteten.

Rammeplanen (2017, s. 32) gir frie tøyler for hvordan barnehagepersonalet skal jobbe med barns kropp og seksualitet i barnehagen. Den presiserer: «Personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andres grenser. Personalet skal kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn». Her legger jeg merke til at Rammeplanen ikke viser hvordan barnehagen skal jobbe direkte rettet mot seksualitet. Derimot legger den lite føringer for hvordan arbeidet skal foregå og pedagogen har rom til å handle fritt. Alle mine informanter påpekte at de ikke hadde temaperioder som er knyttet spesifikt til temaet barns seksualitet. Til tross for dette har de enkelte perioder kroppen på agendaen. I Rammeplanen (2017, s. 21) er barns medvirkning sentral, hvor den presiserer at voksne skal ta barnas interesseområder og perspektiv. Mange voksne kan oppfatte de seksuelle lekene som barnas private rom, slik at det blir en form for hemmelighet. Noe som kan gi utfordringer med å ta barns initiativ på området, da voksne kan ta utgangspunkt i det de tror er barnas initiativ. Ut fra dette tolker jeg temaperioder med kroppen som fokusområde, som en måte å unngå temaet seksualitet. På en annen side er det viktig at ansatte i barnehagen forstår barns nysgjerrighet omkring egen seksualitet, og anerkjenner at barn må få være nysgjerrige uten at alle skal vite hva nysgjerrigheten dreier seg om.

I følge Friis (2019, s. 37) unngår de fleste barnehager å vektlegge barns seksualitet i temaarbeid eller lignende. Dette gjør at man ikke får en felles forståelse av barns seksuelle leker, og møter de på ulike måter med utgangspunkt i egne holdninger og normer. Ved at man

ikke samtaler i personalgruppa omkring møtet med barns seksualitet, legges det heller ingen overordnede føringer for hvordan man forholder seg til situasjoner med utforskende barn. Derfor er det lurt at man i fellesskap blir enige om handlingsmønster, slik at barna blir møtt med respekt og anerkjennelse. Samtlige av informantene påpekte at temaet ble tatt opp på avdelingsmøter, dersom noen i personalgruppa har opplevd møte med barns seksuelle leker. Her ble praksisfortellinger fortalt, slik at de andre kunne gi tilbakemelding og reflektere i plenum. Dette viser at Friis sitt perspektiv ikke samsvarer med praksisen, da man under refleksjon i fellesskap danner et grunnlag for handlingsmønster i møte med barns seksuelle leker. Samtidig setter man det på agendaen, slik at alle får en felles forståelse og blir bevisst sine egne holdninger til temaet.

Samtidig er det viktig å huske på barns rettigheter. Skarpsno (2013, s. 64) henviser til FN's barnekonvensjon punkt 16: «Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt omdømme». Med dette i bakhodet, er det da riktig at vi som ansatte i barnehagen skal bryte inn i eller observere en lek av seksuell karakter? I henhold til Langfeldt (2000, s. 35) behøver barn rom og privatliv i sin utfoldelse av seksuelle leker. Hvis en voksen observerer barns leker over lengre tid, vil barna tolke deres handling som negativ og dermed blir det et indirekte forbud. Min tolkning av Langfeldts perspektiv sammen med FN's barnekonvensjon er at barn bør få være alene under utforskning. Samtidig bør det være en voksen i nærheten, slik at leken ikke eskalerer over intimsoner. Men hvor går dermed denne grensen? I følge Wiede Aasland (2020, s. 75) må voksne undersøke om alle barn har gitt samtykke, og at leken er god. Dersom et barn ikke har samtykke fra sine foreldre eller gitt det selv, bør disse tas ut. Den mest skånsomme måten å handle på er ved å gå inn i leken på samme måte som man gjør i andre leker. Mange voksne kan se på dette som utfordrende, da man frykter å ilegge barna skamfølelse og dårlig samvittighet.

Under intervjuet stilte jeg spørsmål om hvilken tilnærming som ville vært sentral for informantene. Dette med utgangspunkt i praksisfortellingen innledningsvis. Ut i fra funnene ser jeg at samtlige av informantene har lik tilnærming av slike situasjoner, hvorav *naturlig* er et gjentakende begrep. Her vektla de å snakke vanlig med barna, og stille spørsmål vedrørende handlingen. Samtidig nevnte Hilde at man under dialogen poengterer at kroppen er privat, og ser til at alle barn har gitt samtykke til å delta. Dette viser at de voksne i barnehagen fokuserte på å gå inn i leken på en god måte. Wiede Aasland sin teori gjenspeiler seg i funnene. Informantene hadde fokus på å se til at leken var god, og at alle hadde gitt

samtykke. Derimot viser funnene at barnehagen avsluttet leken for alle barn hvis det var nødvendig. Dermed kan man ikke her trekke ordrette linjer til Wiede Aaslands syn på å ta ut enkeltbarn ved manglende samtykke. Likevel hadde informantene fokus på å avslutte leken uten å føre skam til situasjonen. Dersom man ser dette i lys av FNs barnekonvensjon (Skarpsno, 2013, s. 64) og Langfeldt (2000, s. 35), gir man da barna rom til privatliv? Det som kan være en utfordring er om barn tolker slike handlinger som negativt, slik at situasjonen kan oppleves som et direkte forbud.

4.2 Pedagogens møte med barns seksuelle leker

Informantene fikk spørsmål om hvilke måter barns seksualitet kommer til uttrykk i barnehagen. Her trakk både Elias og Hilde frem leken. Elias forklarte det på denne måten:

«Den kommer til uttrykk i rollelek. Ved at voksne deltar, åpner man opp for samtale og undring rundt kroppen og dens funksjoner»

Mens Hilde forklarte det slik:

«Barns seksualitet kommer til uttrykk i form av seksuell lek. Blant annet onanering, flørting og jagelek. Det virker som de liker spenningen. Spesielt kommer dette frem på våren, som en slags våryrhet»

Ut fra disse funnene ser man at leken er sentral. Skarpsno (2013, s. 31) hevder at ved storbarnsavdeling kommer barns seksualitet til uttrykk på ulike måter. Enkelte er mer aktiv i sin utfoldelse, mens andre er mer forsiktig. Min tolkning av dette er at barna leker ut sin seksualitet, og at den dermed kommer til syne i barnehagen. Elias trakk frem danningsbegrepet, i form av at vi som ansatte har en holdning i møte med barns utforskning som kan vise hvor det er greit at vi onanerer og undersøker kroppen. Her ser jeg at Elias trekker linjer mellom barnehagens verdigrunnlag, som omfatter at voksne skal ivareta barns behov for omsorg og lek, dannelse og læring (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver., 2017, s. 10). I den seksuelle danningen hos barn lærer de formelle og uformelle normer i samfunnet. Skarpsno (2013, ss. 42-43) sitt syn på seksuelle leker i et leketeoretisk perspektiv styrker denne påstanden. Hun hevder at leken er en viktig arena for barn å erverve seg sosiale ferdigheter i form av grensesetting, åpenhet, respekt og empati. Grensesetting er et gjentakende begrep i mine funn. Alle informantene fremmet at de må veilede barna til å sette grenser til egen kropp. Til tross for dette ble ikke åpenhet, respekt og empati nevnt i intervjuene. Som kapittel 2.1 presenterer, har seksualiteten gjennom historien vært et utfordrende tema. Gjennomgående i historien har det blitt satt grenser for å utfolde den. Ut fra

egen refleksjon tenker jeg at det er iboende at mennesker setter grenser for utforsking av seksualiteten. Hvor det kan være lett å se bort i fra de andre sosiale ferdighetene barna tilegner seg.

Elias fortalte om sine erfaringer med barns seksuelle leker. Denne situasjonen var tilnærmet lik praksisfortellingen innledningsvis. Her hadde to barn gjemt seg vekk og det ene barnet hadde kledd av seg. Videre hadde Elias gått inn i rommet hvor barna oppholdt seg. Personlig visste han ikke hvordan han skulle reagere, da han følte han ble «tatt på senga». Derfor tok han noen sekunder tenkepause før han grep inn i situasjonen. Ut fra dette valgte han å si: «Nå tror jeg vi tar på oss klær, og fortsetter leken med klærne på». I henhold til Wiede Aasland (2020, s. 73) kan personalet i barnehagen reagere forskjellig i møte med barns utforsking av seksualiteten. Noen kan reagere med sinne og formidle at slike handlinger er forbudt. Det finnes voksne som ikke ønsker at seksuelle leker skal forekomme i barnehagen. Jeg tolker ut fra handlingen til Elias, at han var trygg i sin rolle. Måten han formulerer seg på er direkte og konkret, slik at rammene for leken blir satt. Wiede Aasland (2020, ss. 74-77) hevder at den voksne har gode forutsetninger for å snakke med barn om seksualitet og kjønnsorganer, dersom man har et godt forhold til egen kropp. Samtidig fremhever hun viktigheten av å ha et avslappet forhold til egen og andres seksualitet. Ut fra dette kan man legge trygge rammer rundt leken og møte barna med respekt og verdighet. Dersom barna opplever den voksne som trygg i situasjonen, er det større sannsynlighet for at barna åpner seg for den spesifikke voksne. Slik jeg forstår Wiede Aaslands perspektiv, er at selv om man er trygg på egen kropp og seksualitet kan man gi rom for humor. Elias sin handling i dette eksemplet, viser at situasjonen er kontrollert av de pedagogisk riktige handlingene. Ved å tilføre humor, kan situasjonen bli mindre skambelagt og tabuisert. Samtidig kan man videreføre et positivt syn på kropp og seksualitet til barna.

Elias presiserer at det er sentralt at vi voksne må forstå intensjonen til barna, før vi handler. I følge Friis (2019, ss. 40-41) syns barn det er spennende å se på hverandre sine kropp. I tilfeller hvor flere barn er involvert, gjenspeiles følelsene i hverandre. Når barna føler det samme, blir følelsen og situasjonen normalisert. Han vektlegger refleksjon i etterkant av slike situasjoner, hvor man undrer seg sammen med barna. I de trygge rammene han legger for leken, åpnes det opp for samtale og undring sammen med barna. Han gir ikke uttrykk for at leken nødvendigvis avsluttes, men at man leker med klærne på i barnehagen. Ut fra beskrivelsen tolker jeg situasjonen som drevet av indre motivasjon og nysgjerrighet fra barnas side. Ved å åpne opp for undring i fellesskap, gir Elias uttrykk for å forstå barnas intensjon.

Her får han rom for å berike og veilede leken innenfor de fastsatte grensene. Men ved at Elias velger en slik handlemåte i møte med seksuelle leker. Normaliseres da barnas situasjon og følelser, eller blir det knyttet mer tabu og skam til handlingen? Samtidig stiller jeg spørsmål omkring hvem sin intensjon man handler ut i fra, da man ikke kan si med sikkerhet at man vet barnas intensjon.

Sara opplevde at to barn gjemte seg for å utforske kroppen. Hun beskrev den slik:

I barnehagen opplevde jeg i høst en hendelse som gikk lengre i utforsking enn det jeg har opplevd før. Et barn kom ropende til meg og fortalte at en gutt hadde slikket en annen gutt på tissen. Jeg gikk bort til guttene og hørte hva som hadde skjedd. Jeg var rolig og hørte hva de hadde å si. De bekreftet det barnet hadde sagt. Det skjedde i uteområdet uten voksne som vitner til hendelsen. Dagen etter snakket jeg på nytt med guttene for å høre va de tenkte om saken. Etter at de hadde forklart seg, sa jeg at tissen skulle de ha for seg selv og at ingen andre skulle ta på den. Guttene virket enige og vi var ferdig med saken, trodde jeg. Men det ingen var forberedt på, var at et annet barn hadde hørt om hendelsen og begynte å fortelle om den hjemme. Moren til dette barnet reagerte med å melde saken til barnevernet. Saken ble henlagt, da vi ikke har sett at dette barnet har vært utsatt for overgrep fra et annet barn.

Denne praksisfortellingen viser viktigheten av at vi voksne mestrer å skille mellom seksuell adferd og seksualisert adferd. I henhold til Friis (2019, ss. 40-41) er den seksuelle adferden indremotivert og drevet av nysgjerrigheten, mens den seksualiserte adferden er i større grad lik voksenseksualiteten. Ut i fra beskrivelsen til Sara tolker jeg denne situasjonen som indremotivert, og dermed kan den kategoriseres som seksuell adferd. Denne tolkningen styrkes av barnehagens bekreftelse på at barnet ikke har vært utsatt for overgrep fra et annet barn. Men hvordan kan man vite dette, dersom ingen voksne vitnet hendelsen?

Vildalen (2014, ss. 47-48) viser til en svensk studie som viser at for barn på storbarnsavdeling er det aldersadekvat å eksperimentere med seksuelle leker i form av å slikke og berøre egen og andres kjønnsorganer. Ut i fra beskrivelsen til Sara, oppleves handlingen aldersadekvat. Slik jeg tolker skildringen, ut fra min forståelse av teorien, ville jeg kategorisert dette som uskyldig lek og utforskning. Som tidligere nevnt, kan voksne ha lett for å seksualisere barns adferd ut fra egne opplevelser. Derfor er det en mulighet for å trekke forhastede konklusjoner. Vi må huske at barn ikke trenger å dele samme erfaringer som voksne, slik at de ikke oppfatter situasjonen som seksualisert. Langfeldt (2000, s. 36) understreker at tidlig utforskning av homoseksuelle akter stammer fra biologien. Engelske forskere har kommet frem

til at slik adferd forekommer og hos aper. Gjennom dette utforsker barna ulike kjønnsidentiteter i form av roller. Langfeldt poengterer at slike handlinger er sentral for at barnet skal utvikle en funksjonsdyktig voksenseksualitet. Ut fra disse teoretiske perspektivene, sammen med observasjoner av barn, kan man trekke konklusjoner vedrørende graden av bekymring. Med tanke på at utforsking av seksualiteten stammer fra biologien, kan man si at Sara sin praksisfortelling ikke vekker bekymring. Wiede Aasland (2020, s. 51) henviser til at barn opplever utforsking av seksualitet som spennende, og temaet blir raskt implementert i leken. Hun presiserer at barn utforsker gjennom å vise hverandre hvordan man blant annet kan ta på tissen og suge/slikke på den. Barna tolker det ikke som en seksuell handling. Dette er med å underbygge at praksisfortellingen er preget av seksuell adferd. Som tidligere nevnt er barns nysgjerrighet rundt seksualitet naturlig, og en del av utviklingen. Til tross for at ingen voksne vitnet hendelsen Sara erfarte, kan man dra konklusjoner i lys av de teoretiske perspektivene og observasjoner av barna. Ut i fra barnehagens observasjoner, viser det at de har god forståelse og kunnskap om å møte barns seksuelle leker.

4.2.1 «Våryrhet»

Hilde påpekte at det var spesielt mye seksuelle aktiviteter på hennes avdeling. Et begrep jeg spesielt la merke til var «våryrhet». Hun beskrev begrepet slik:

Når været blir varmere og sola kommer frem, tar barna mer initiativ til leker med kroppskontakt. Det er en form for sensuell lek, med flørting. Barna gjemmer seg litt bort, slik at de får voksne på avstand. Guttene har en tendens til å tøffe seg litt ekstra for jentene. Det virker som de oppdager det andre kjønnnet i 5 – 6 årsalderen, og at de liker spenningsfølelsen leken gir.

Både Lundberg (2006) i Vildalen (2014, s. 23) og Aigner og Centerwall (1984) i Skarpsno (2013, s. 29) hevder at kjærlighet er knyttet til seksualitet. Lundberg skiller mellom ulike former for kjærlighet; kjærlighet fra omsorgsperson, romantisk kjærlighet og kjærlighet for venner. I dette eksemplet er det vanskelig å skille mellom romantisk kjærlighet og kjærlighet for venner. Ut fra min tolkning berører denne aktiviteten romantisk kjærlighet, da det er knyttet spenning til leken. Aigner og Centerwall mener at etter hvert som barnet vokser, evner det i større grad å delta i uttrykkelse av kjærlighet, følelser og sensuelle handlinger (Skarpsno, 2013, s. 29). Ved at barn tar initiativ til å starte og delta i leker hvor kroppslig kontakt med andre barn er i fokus, viser det at barnets uttrykk for kjærlighet er i modningsfasen. Gjennom slik type lek viser barna kjærlighet til hverandre, samt uttrykker en form for glede i samspill med andre barn. Hvilket som er en form for seksualitet i barnehagen som ikke omfatter

kjønnsorganer, orgasmer eller andre tabubelagte områder. Grünfeld og Almås (2019) bekrefter at seksualiteten handler om tiltrekning, lyst, fantasier og moral. Slike aktiviteter er komplekse, men omfatter også seksualiteten. I følge Skarpsno (2013, ss. 42-43) erverver seg barna sosiale ferdigheter som grensesetting, åpenhet, respekt og empati under lek. Barna utforsker relasjonene de har til hverandre gjennom sensuell lek. Ut fra dette får de satt grenser til egen kropp, og føle på intimsoneer. Ved at de voksne gir barna muligheten til å utfolde seg i sensuell lek som bygger på spenningsfølelsen, samt kroppslig kontakt. Arbeider man tett opp mot Rammeplanens retningslinjer: «Personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andres grenser» (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver., 2017, s. 32).

Vildalen (2014, ss. 47-48) hevder at erfaringer barn gjør seg gjennom seksuelle leker, gir en forståelse for at hver kropp er unik. Samtidig bidrar det til at barna øker sin toleranse for kroppslig nærhet og nakenhet. Dette bidrar positivt i barnas senere seksuelle liv. Ut fra disse perspektivene, er det viktig at personalet i barnehagen mestrer å se allsidigheten ved sensuell lek. Hilde mener at jageleken først er interessant for barna ved 5 – 6 årsalderen, da de i denne tiden oppdager det andre kjønnnet. Wiede Aasland (2020, s. 34) bekrefter dette, samtidig som hun utdyper det ved at barn utvikler følelsen av sensuell tiltrekning i denne alderen. Her kan man ikke trekke ordrette linjer mellom funn og teori, da oppdagelse av kjønn og sensuell tiltrekning ikke har samme betydning. Ut fra min tolkning av Wiede Aaslands perspektiv, er «våryrheten» drevet av barns seksuelle tiltrekning. Ved anerkjennelse av denne leken, gir det barna erfaringer med å håndtere seksuelle følelser og tiltrekning. Den følelsen barna kan kalle spennende. Friis (2019, s. 39) kaller dette for mestringskompetanse. Hvilket som innebærer at barna får kunnskap om sine seksuelle følelser, slik at de opparbeider seg en aksept og forståelse av sin seksualitet. Noe som gir gode forutsetninger for å håndtere sin seksualitet nå og senere i livet.

Begrepet «våryrhet» er et begrep vi alle kanskje kan kjenne oss litt igjen i. Våren gir lysere og lengre dager, samt flere mennesker trekker ut. Kanskje barns utforskning av egen seksualitet er en konsekvens av våren, hvor man bytter ut vinterdressen med sommerklær.

5 Avslutning

Arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært en lærerik prosess, som har gitt meg innsikt og kunnskap om barnehagens arbeid med seksualiteten. Med utgangspunkt i problemstillingen: *Hvordan møter pedagogen barns utforskning omkring egen seksualitet?*

har jeg intervjuet tre pedagogiske ledere. Jeg har belyst denne prosessen gjennom beskrivelse av min forskningsmetode. Videre har jeg drøftet problemstillingen med utgangspunkt i relevant teori, samt tolkning av innhentet materiale.

For at pedagogen skal kunne møte barns seksuelle leker på en god måte, er det viktig at man har forståelse for seksualitet som fenomen. Metoden som er brukt i denne forskningsoppgaven, viser at informantene har innsikt i teoretiske perspektiver på temaet. Begreper som barns utvikling av kjønnsidentitet og naturlige nysgjerrighet er hovedbegreper i materialet. I eksemplet Hilde trakk frem, hvor et barn eksperimenterte med langt hår ved hjelp av en strømpebukse, ser man barnas utvikling av kjønnsidentitet i praksis. Albert Moll bekrefter at barns seksualitet er naturlig og drevet av nysgjerrigheten (Skundberg, 2020, s. 5). Noe som underbygger Elias sitt syn på at seksualiteten kommer til syne i barnehagen gjennom barns naturlige nysgjerrighet.

Rammeplanen legger lite føringer for hvordan det praktiske arbeidet med barns seksualitet skal utføres, hvilket gir pedagogen stort handlingsrom. Til tross for dette arbeidet barnehagene noe likedan. I møte med barns seksuelle leker var naturlig et gjentakende begrep. Hvor de voksne hadde fokus på å handle ut fra barnas intensjon og ikke vår intensjon. Elias hevdet at vi voksne seksualiserte barnas utforskning, og ut fra dette dro forhastede konklusjoner. I henhold til Friis (2019, s. 37) har ansatte i barnehager hvor seksualitet ikke er satt på agendaen, lett for å bli usikker. Dermed handler de ut fra egne holdninger og normer. Selv om det er lett å havne i denne fallgruven, kom det frem at pedagogene var trygge i sin rolle og på egen seksualitet. Hvilket som gir gode forutsetninger for å jobbe med temaet i personalgruppa.

Videre ble det lagt vekt på at barn som deltar i seksuelle leker har gitt samtykke og ikke føler på press. I følge Wiede Aasland (2020, s. 75) bør barn som ikke ønsker eller ikke får lov av sine foreldre til å utfolde seg i seksuelle leker, tas ut. Måten det ble gjort på i barnehagene gjenspeiler denne teorien delvis. I praksis ble leken avsluttet dersom den gikk utover de fastsatte grensene. Samtidig ble det poengtert at barn trenger hjelp og veiledning til å si nei. På denne måten kan voksne hjelpe barna til å sette grenser til egen kropp, og kjenne på sin egen intimsone. Hvilket som er aktuelt i alle aspekter av barns seksuelle lek.

Avslutningsvis vil jeg trekke frem barnehagens verdigrunnlag; hvor barnehagen skal ta vare på barns behov for omsorg og lek, danning og læring (Rammeplan for barnehagen. Innhold og

oppgaver., 2017, s. 10). Hvilket vi i barnehagen skal bidra til å ta vare på i vårt pedagogiske arbeid, i møte med barns seksuelle utforsking.

6 Litteraturliste

- Aasland, M. W. (2020). *Barna og seksualiteten*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2016). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Friis, P. (2019). *Barns seksuelle leker. Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Grünfeld, B., & Almås, E. (2019, Desember 10). *Seksualitet*. Hentet fra Store norske leksikon: <https://snl.no/seksualitet>
- Gunnestad, A. (2014). *Didaktikk for barnehagelærere. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal.
- Langfeldt, T. (2000). *Barns seksualitet*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. (2017). Oslo: Pedlex.
- Skarpsno, H. E. (2013). *Barn og seksualitet*. Oslo: Sebu Forlag.
- Skundberg, Ø. (2020, Januar 27). Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen? *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, s. 13.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tønnesson, Ø. (2018, Februar 27). *Seksualitetens historie*. Hentet fra Store norske leksikon: https://snl.no/seksualitetens_historie
- Vildalen, S. (2014). *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

7 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

- *Case: En gutt og en jente har gjemt seg inne på personalgarderoben. De har tatt av seg klærne på underkroppen for å undersøke hverandres kjønnsorgan. Du kommer inn i garderoben og ser barna kle på seg i full fart.*
 - Hvordan har du reagert i denne situasjonen?
 - Hvilken tilnærming ville vært sentral for deg?
 - Hva er viktig for deg som barnehagelærer i vurdering av situasjonen? Hva ønsker du å legge vekt på?
 - Har du opplevd lignende situasjoner tidligere? Hvordan opplevde du dette?
- Hvordan definerer du barns seksuelle uttrykk?
 - På hvilken måte kommer den til uttrykk i barnehagen?
- Hvordan tror du voksnes reaksjoner påvirker barns utforskning av egen og andres kropp? Har du noen eksempler?
- Hvordan arbeider dere i barnegruppa med seksualitet? Temaarbeid e.l.
 - Hvordan snakker du med barna om temaet?
 - Hvilken tilnæringsmåte tenker du er sentralt i samtale med barn om temaet?
 - Hvordan organiserte dere arbeidet? Delegering osv.
 - Hvordan organiserte du personalsamarbeidet under perioden?
 - Hvordan opplevde du det?
 - Hvordan snakker du med personalet om hvordan man handler dersom man kommer opp i en situasjon hvor barn utforsker deres seksualitet?
 - Hvordan opplevde du å snakke om og reflektere over temaet i personalgruppa? Eventuelt, hvorfor snakker dere ikke om det?
 - Hvilke grenser setter dere i forhold til barns utforskning av egen og andres seksualitet?
 - Hva definerer dere som greit og ikke greit?

- Hvordan organiserte du foreldresamarbeidet under perioden?
 - Hvordan opplevde du det?
- Hva tenker du om punktet i Rammeplanen for barnehagen som beskriver at personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andres grenser?
 - Hvordan jobber dere med dette?
- Hvordan tenker du at barnehagens arbeid med barns seksualitet har en forebyggende effekt senere i barnets liv?

7.2 Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«*barns forståelse av egen seksualitet*»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan barnehager jobber med barns forståelse av egen seksualitet. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette bachelorprosjektet er å forske på og skrive om hvordan ansatte i barnehagen arbeider med barns forståelse av egen seksualitet. Prosjektet kommer også til å drøfte utfordringer knyttet til arbeidet med temaet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

I forbindelse med å delta i dette prosjektet, innebærer det at du svarer på spørsmål jeg stiller muntlig. Spørsmålene omfatter det praktiske rundt arbeid med barns seksualitet, samt din tilnærming ved barns seksuelle utforskning.

Intervjuet vil ha et omfang på ca. 1 time, hvor jeg stiller spørsmål muntlig. Svarene du gir blir notert ned, og lest over i etterkant av intervjuet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Gjennom intervjuet noterer jeg ikke navn på deg eller barnehagen, på denne måten kan ikke intervjuet spores tilbake til deg. Intervjuet vil ligge på min private datamaskin, kryptert med passord. På denne måten sikrer jeg at ingen uvedkommende får tilgang til opplysningene du oppgir. Jeg og mine veiledere ved Dronning Mauds Minne Høgskole vil kunne ha innsikt i intervjuet.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 6. Mai 2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Kristine Warhuus Smeby og
Mariann Doseth

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *barns forståelse av egen seksualitet*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju i tilknytning til bachelorprosjektet.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 6. Mai 2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)